

Sygn. akt I ACa 1221/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2015 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę i wydanie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 13 lutego 2015 r. sygn. akt IX GC 873/13

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie IV w ten sposób, że oddala powództwo w części dotyczącej żądania ewentualnego zapłaty za urządzenia wskazane w punkcie III zaskarżonego wyroku;**
- 2. oddala apelację powoda w części dotyczącej punktu III;**
- 3. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I i II oraz w punktach od VII – IX i sprawę w tej części przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.**

SSA Grzegorz Krężolek SSA Anna Kowacz–Braun SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 1221/15

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Sp. z o.o. w W. w pozwie skierowanym przeciwko M. K. wniosła o wydania paliw ,wyposażenia biura znajdującego się na stacji paliw przy ul. (...) w K. oraz urządzeń stacji paliw znajdujących się na terenie

nieruchomości ozn. nr nr dz. (...)obj. KW (...) i (...)obj. KW (...) ewentualnie wydania ich równowartości. W uzasadnieniu powództwa strona powodowa wskazała, że była uprawniona do zajmowania wskazanej nieruchomości na podstawie zgody współwłaścicieli i prowadziła tamże przedsiębiorstwo zajmujące się sprzedażą paliw płynnych. Współwłaściciele ci byli jednocześnie współnikami spółki cywilnej (...). W dniu 20 czerwca 2013r. M. K. przy pomocy firmy ochroniarskiej zmusił stronę powodową do opuszczenia tej nieruchomości i pozbawienia jej władztwa nad majątkiem. Policja nie przeciwdziałała tej samowoli. Podjęte później czynności zmierzające do zabezpieczenia mienia strony powodowej pozostawionego na nieruchomości doprowadziły do zajęcia rzeczy ruchomych złożenia rzeczy strony powodowej i towarów znajdujących się na terenie sklepu w osobnym pomieszczeniu w którym część z nich uległa zniszczeniu. Paliwo należące do strony powodowej i wyposażenie nie zostały wydane stronie powodowej. Strona powodowa wskazała, że M. K. posiadał tytuł wykonawczy uprawniający do egzekucji wydania nieruchomości w stosunku do spółki (...) Spółki z o.o. Na skutek zarzutów strony powodowej doszło do zawieszenia egzekucji a na wstępnie umorzenia postanowieniem z dnia 18 czerwca 2013r. Działania pozwanego miały charakter bezprawny.

Pismem procesowym z dnia 30 stycznia 2014r. strona powodowa zmieniła żądanie w części dotyczącej paliw wnosząc o zapłatę kwoty 282536,61zł tytułem odszkodowania za bezprawne pozbawienie paliwa a to wobec wyzbycia się przez pozwanego paliwa pozostawionego przez stronę powodową w zbiornikach na stacji benzynowej, podtrzymując żądanie wydania wyposażenia biura i urządzeń stacji jak i żądanie ewentualne zapłaty ich równowartości. Wobec odzyskania elementów wyposażenia za wyjątkiem konsoli żądanie co do zwróconych ruchomości zostało cofnięte.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Przyznał on, że wszedł w posiadanie nieruchomości (k-358), na którym była posadowiona stacja benzynowa z infrastrukturą oraz, że po wyzuciu powoda z posiadania pozostały na stacji wymienione w pozwie ruchomości określone w punktach 1 A i 1 B pozwu z wyłączeniem pulpitu sterowniczego, wskazał, że nie utrudniał powodowi odebrania tych rzeczy. Zakwestionował natomiast ilość paliwa pozostawionego w zbiorniku.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2015r. sygn.. akt IXGC 873/13 Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od pozwanego na rzecz powoda 235.577 zł pod warunkiem równoczesnego wystawienia przez powódkę pozwanemu faktury Vat na 21,107 m3 oleju napędowego z ceną netto 4.170 zł/m3, 21,014 m3 benzyny 95 z ceną netto 4.207 zł/m3, 1.033 m3 benzyny 98 z ceną netto 4.344 zł/m3, 1.100 m3 oleju napędowego grzewczego z ceną netto 2.290 zł/m3 i 3,036 m3 (...) z ceną netto 2.439 zł/m3 (pktI), oddalił żądanie zapłaty 46.959,61 zł;(pktII), oddalił żądanie wydania dystrybutorów paliw, zbiorników podziemnych na paliwo, 2 zbiorników naziemnych na gaz propan-butan (...), przewodów łączących zbiorniki z dystrybutorami, oddzielnice olejów i benzyny, kompresora i hydroforu, oczyszczalni ścieków i szamba (pkt III), zasądził od pozwanego na rzecz powoda 93.096 zł;(pkt IV), nakazał pozwanemu wydanie powódce pulpitu sterowniczego marki P. pod warunkiem równoczesnego wydania przez powódkę pozwanemu pulpitu sterowniczego marki P. (...)1 zabezpieczonego w postępowaniu 2.Ds.1115/14 i wydanego powódce (pkt V), umorzył postępowanie w zakresie żądania wydania notebooka, laptopa, rejestratora, klimatyzatorów, witryny chłodniczej, regałów i urządzenia wielofunkcyjnego (pkt VI), zasądził od pozwanego na rzecz powoda koszty postępowania 7.920 zł;(pkt VII), nakazał ściągnąć od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie z roszczenia zasądzonego w p. I i IV koszty sądowe 3.262 zł (pktVIII) oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie koszty sądowe 16.961 zł (pkt IX).

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany z J. i R. C. (1) był współwłaścicielem nieruchomości (każdy po 1/3). Współwłaściciele byli jednocześnie współnikami w spółce cywilnej (...) prowadzącej stację paliw na tej nieruchomości w oparciu o umowę dzierżawy z możliwością trzymiesięcznego wypowiedzenia bez wskazania przyczyny. Następnie wspólnicy przekształcili spółkę w spółkę jawną. Na skutek sporów między współnikami doszło do rozwiązania spółki jawnej (...) i ustanowienia przez sąd na wniosek J. i R. C. likwidatora w osobie adw. M. N..

J. i R. C. (1) założyli powodową spółkę z o.o., która umową z 23 marca 2007r. nabyła od R. Sp.j. reprezentowanej przez likwidatora przedsiębiorstwo spółki, w tym prawo dzierżawy nieruchomości oraz środki trwałe objęte żądaniem pozwu. J. i R. C. (1) wnieśli o zniesienie współwłasności nieruchomości przez przyznanie jej wnioskodawcom. W toku

postępowania R. C. (1) zmarł, a jego spadkobiercy oraz J. C. sprzedali udziały w nieruchomości (razem 2/3) (...) Sp. z o.o., która nabyła także 100% udziałów w powodowej spółce.

Postanowieniem z 21 maja 2012r. Sąd Rejonowy dla K.zniósł współwłasność nieruchomości przez przyznanie jej (...) Sp. z o.o. W dniu 17 lipca 2012r. mimo nieprawomocności postanowienia z dnia 21 maja 2012r. (...) Sp. z o.o. przedłużyła z powodową spółką umowę dzierżawy z 1 lipca 1999r. do 14 lipca 2013r. - powołując się na posiadanie 2/3 udziałów w nieruchomości.

Na skutek apelacji pozwanego sąd II instancji post. z 23 kwietnia 2013r. zmienił postanowienie z dnia 21 maja 2012r. w ten sposób, że przyznał nieruchomość pozwanemu. W dniu 20 czerwca 2013r. pozwany przy pomocy firmy ochroniarskiej przejął od powoda stację paliw w posiadanie razem ze znajdującym się w zbiornikach paliwami oraz wyposażeniem biura i sklepu stacji. W tym dniu w zbiornikach znajdowało się:

- a) 21,107 m³ oleju napędowego kupionego przez powoda od (...) wg ceny netto 4.170 zł/m³,
- b) 21,014 m³ benzyny 95 kupionego za 4.207 zł/m³ netto,
- c) 1.033 m³ benzyny 98 po 4.344 zł/m³,
- d) 1.100 m³ oleju napędowego grzewczego po 2.290 zł/m³,
- e) 3,036 m³ gazu (...) po 2.439 zł/m³.

Sąd wskazał, że sporna była ilość paliwa znajdującego się w zbiornikach w chwili przejścia stacji przez pozwanego. W odpowiedzi na pozew pozwany wskazał ilości niższe od podniesionych w pozwie. Ponieważ strony wskazywały objętości przy różnych temperaturach, sąd zażądał wskazania tych ilości w kg (na skutek rozszerzalności cieplnej wzrost temperatury powoduje wzrost objętości, lecz masa paliwa się nie zmienia). Jednakże powód w załączniku do pisma z dnia 24 lutego 2014r. nie przeliczył na kg ilości żądanych pozwem, lecz wskazał inne objętości - niższe od stwierdzonych przez pozwanego (z wyjątkiem benzyny 95). Dlatego sąd obliczając wartość paliwa przyjął ilości wskazane przez powoda w tabeli dołączonej do pisma z 24 lutego 2014r., tj. 21,107 m³ oleju napędowego, 1,033 m³ benzyny 98 i 1.100 m³ oleju napędowego grzewczego. Z pisma powoda wynika, że są to objętości w temperaturze 15 st.C, tj. temperaturze, w której (...) określa ceny i ilości paliwa sprzedawanego z cystern. Ilości gazu 3,036 m³ wskazanej przez powoda według Sądu pozwany nie kwestionował. Ilość benzyny 95 sąd ustalił w oparciu o wspólny pomiar wykonany przez przedstawicieli stron w dniu przejścia stacji. Obydwie strony (powód do 20 czerwca 2013r. i pozwany po tym dniu) posługiwały się tą samą tabelą do przeliczania wysokości poziomu paliwa na jego objętość (zbiorniki nie są regularnymi bryłami i dlatego objętości nie można obliczyć w oparciu o sam poziom paliwa i wymiary zbiornika). Z tabeli wynika, że wspólnie ustalonemu poziomowi benzyny 95 100 cm (1.000 mm) odpowiada objętość 20.844 l (20,844 m³) - niesporne było, iż w protokole omyłkowo przy liczbach oznaczających poziom paliw wskazano "mm" zamiast "cm". W zbiornikach panuje temperatura ok. 6 st.C. Objętość 20,844 m³ po wzroście temperatury do 15 st. C powiększa się do 21,014 m³. Pozwany pismem z 24 lutego 2014r. [k.694] przeliczył 20.844 l w T = 6 st.C na 15.795 kg i tego przeliczenia (tj. gęstości 0,7578 kg/l) powód nie kwestionował. W oparciu o gęstość 0,7517 kg/l w T = 15 st.C wskazaną w dowodzie sprzedaży benzyny 95 przez (...) Sąd obliczył objętość 15.796 kg (w swoim przeliczeniu pozwany błędnie zaokrąglił wynik w dół zamiast w górę) benzyny w T = 15 st.C: $15.796 / 0,7517 = 21.014$ l.

Zdaniem Sądu powód fakturami wystawionymi przez (...) udowodnił, że bezpośrednio przed przejściem stacji, a nawet w dniu przejścia, kupował paliwo po cenach ustalonych przez sąd. Nie kwestionował także wartości urządzeń objętych żądaniem zawartym w punkcie C pozwu. Suma wartości urządzeń objętych p.II rozstrzygnięcia wynosi więc 93.096 zł.

Sąd Okręgowy wskazał, że po przejściu stacji paliw przez pozwanego paliwa pozostawione w zbiornikach stacji stały się dla powoda zbędne. Powód pozbawiony stacji nie mógł prowadzić ich sprzedaży detalicznej a na sprzedaż hurtową (właścicielowi innej stacji) nie posiadał koncesji. Pozwany przejmując stację z zaskoczenia, bez wyznaczenia powodowi terminu na zakończenie działalności, pozbawił powoda możliwości sprzedaży paliw. Na skutek wymieszania się paliw

stron pozwany bezpodstawnie wzbogacił się o wartość paliw i na podstawie art. 405 K.c. zobowiązany jest do zapłaty powodowi wartości paliw. Przejęcie stacji siłą było także czynem niedozwolonym i pozwany zobowiązany jest do zapłaty wartości przejętego paliwa także na podstawie art. 415 K.c. Dlatego wartość paliwa należy obliczyć wg cen, za które nabył je powód, a nie wg cen, za które dalsze paliwa nabywał pozwany (wg pozwanego miał on upust 100 zł/m³, a z faktur przedłożonych przez powoda wynikają upusty 65 lub 90 zł/m³). Wg cen płaconych przez powoda (...) (wskazanych w p.I rozstrzygnięcia), po dodaniu 23% Vat, wartość ilości paliw ustalonych przez sąd wynosi 235.577 zł i co do sumy 46.959,61 zł powództwo podlegało oddaleniu.

Sąd Okręgowy wskazał też, że obowiązek wystawienia faktury jest obowiązkiem podatkowym i co do zasady niewystawienie faktury nie pozbawia sprzedawcy prawa do ceny. Jednakże w przypadku paliw posiadanie faktury sprzedawcy jest warunkiem wprowadzenia przez pozwanego paliwa do sprzedaży detalicznej. Podmiot prowadzący stację paliw nie ma prawa sprzedaży ilości większej od ilości udokumentowanej fakturami nabycia paliw. Dlatego pozwany miał prawo podnieść zarzut powstrzymania się z zapłatą wartości paliwa do czasu otrzymania faktury (art. 488 § 2 K.c.). Na podstawie art. 7.1 p.1 u. o Vat obowiązek wystawienia faktury powstaje także w razie przejścia własności rzeczy z mocy prawa w zamian za odszkodowanie. Z chwilą napełnienia przez pozwanego zbiorników własnym paliwem stał się on z mocy prawa właścicielem paliwa pozostawionego przez powoda zobowiązanym wobec niego do odszkodowania. Z kolei powód jest zobowiązany do wystawienia pozwanemu faktury z ceną równą odszkodowaniu. Sąd pominął zarzut potrącenia na podstawie art. 217 § 2 K.p.c. Wskazał, że nawet jeśli sąd nie zarządził złożenia pisma i nie zachodzi prekluzja z art. 206 § 6 K.p.c., to zachodzi prekluzja z art. 217 § 2 K.p.c. Na podstawie art. 217 § 1 i 2 K.p.c. strona może przytaczać nowe zarzuty do zamknięcia rozprawy, lecz powinna się liczyć z ich oceną jako spóźnionych na podstawie art. 217 § 2 K.p.c. Zatem co do zasady wszystkie zarzuty przeciwko żądaniu pozwu należy podnieść najpóźniej na pierwszym posiedzeniu przeznaczonym na rozprawę. Powód zmienił żądanie z żądania wydania paliw na żądanie zapłaty ich wartości pismem z 30 stycznia 2014r., a pozwany na dwóch pierwszych posiedzeniach w dniach 11 lutego i 11 marca 2014r. nie podniósł zarzutu potrącenia i uczynił to dopiero pismem z 17 marca 2014r. Okoliczność, iż oświadczenie o potrąceniu zostało sporządzone z datą 7 marca 2014r. nie jest istotna. W razie zamiaru powołania się na potrącenie pozwany powinien złożyć oświadczenie o potrąceniu najpóźniej na pierwszym posiedzeniu. Ponadto powód żądał zapłaty wartości paliw już w pozwie jako żądanie ewentualne. Przewodniczący zarządził wniesienie odpowiedzi na pozew i obowiązkiem pozwanego było powołanie się na potrącenie już w odpowiedzi na pozew (odpowiednie pouczenie zostało wydrukowane na przeznaczonym dla pozwanego odpisie zarządzenia o wyznaczeniu pierwszego posiedzenia). Dlatego zarzut potrącenia podlegał pominięciu także na podstawie art. 207 § 6 K.p.c.

Odnosząc się do żądania wydania urządzeń stacji Sąd pierwszej instancji uznał, że rzeczy wymienione w p.III rozstrzygnięcia są trwale związane z gruntem i dlatego żądanie ich wydania zostało oddalone (art. 48 K.c.). Wprawdzie urządzenia te można wykopać i usunąć z nieruchomości, lecz niesie to duże ryzyko uszkodzenia. Ponadto urządzenia te stanowią całość jako stacja paliw tylko razem z gruntem (art. 47 § 2 K.c.).

Wobec oddalenia żądania wydania urządzeń sąd rozpoznał żądanie zapłaty ich wartości. Wskazał, że urządzenia te zostały "nabyte" przez powoda od spółki jawnej, w której pozwany był współnikiem, umową z 23 marca 2007r. Ze względu na treść art. 48 K.c. umowa ta nie przeniosła własności tych urządzeń na powoda, lecz nie oznacza to nieważności umowy. Naruszałoby zasady współzycia społecznego pozbawienie powoda jakichkolwiek roszczeń z tytułu przejęcia tych urządzeń przez pozwanego mimo uwzględnienia ich w cenie zapłaconej spółce, w której pozwany był współnikiem. Na podstawie art. 65 § 1 K.c. należy uznać, że umową z 23 marca 2007r. powód nabył prawo do wartości tych urządzeń. Umową urządzenia te zostały uznane za część sprzedawanego przedsiębiorstwa, a skoro nie mogły być przedmiotem odrębnego obrotu, to w skład przedsiębiorstwa weszło prawo do zwrotu nakładów w postaci tych urządzeń. Obowiązek zwrotu powodowi wartości urządzeń objętych umową z 23 marca 2007r. w razie wygaśnięcia dzierżawy gruntu obciążał (...) spółki jawnej (...) wydzierżawiających powodowi nieruchomość, na której znajdowały się te urządzenia. (...) spółki jawnej nie mogą "sprzedać" stacji paliw, pobrać cenę, a następnie odzyskać stację bezpłatnie na skutek wygaśnięcia dzierżawy. Umowa zawarta w imieniu spółki jawnej przez likwidatora ustanowionego przez sąd wiąże współników tak samo jak umowa zawarta w imieniu spółki przez współników. Pozwany

zarzuca likwidatorowi, że nie rozliczył się z nim z ceny uzyskanej na mocy umowy z 23 marca 2007r., lecz ewentualne roszczenia wspólników wobec likwidatora nie uchybiają roszczeniom powoda z umowy z 23 marca 2007r. (mimo tak poważnych zarzutów wobec byłego likwidatora adw. M. N. pozwany ustanowił go jednym ze swoich pełnomocników w niniejszej sprawie). Spółkę jawną (...) łączył ze wspólnikami stosunek dzierżawy stacji paliw. Przenosząc umowę z 23 marca 2007r. na powoda prawa dzierżawcy oraz własność środków trwałych wymienionych w załączniku strony obydwu umów (dzierżawy i sprzedaży przedsiębiorstwa) ustanowiły stosunek prawny, na mocy którego powód miał prawo używania gruntu i środków trwałych, a po zakończeniu najmu w dowolny sposób powód miał prawo do zwrotu wartości tych środków trwałych, których własności w istocie nie nabył ze względu na niepodleganie części składowych nieruchomości odrębnemu obrotowi.

Na podstawie art. 370 k.p.c. współwładzawiający solidarnie odpowiadali za zwrot nakładów powoda. Jak wynika z uzasadnienia postanowienia znoszącego współwłasność nieruchomości, oraz opinii biegłego złożonej w tamtej sprawie zobowiązanie to nie zostało uwzględnione przy ustalaniu wartości nieruchomości. Natomiast części składowe "sprzedane" powodowi umową z dnia 23 marca 2007r. zostały uwzględnione, tj. podwyższyły wartość nieruchomości. Pozwany podnosi, iż uiszczając spłatę ustaloną przez sąd już raz zapłacił za urządzenia stacji paliw i powód nie może żądać ponownej zapłaty. Jednakże pozwany zapłacił spłatę wspólnikowi powodowej spółki z o.o., a nie powodowi. Ponadto w skład spłaty wchodziło tylko 2/3 wartości urządzeń stacji. Niniejszy wyrok nie rozstrzyga o rozliczeniach pozwanego z (...) Sp. z o.o. Ewentualne roszczenie regresowe pozwanego nie jest objęte art. 618 § 3 k.p.c., gdyż przepis ten nie dotyczy roszczeń osób trzecich o zwrot nakładów. W razie zaspokojenia takiego roszczenia przez osobę, której sąd przyznał nieruchomość, przysługuje jej regres co do części zapłaconej sumy przeciwko byłym współwłaścicielom. Nawet w razie niedopuszczalności regresu powoda nie może obciążać okoliczność, iż w postępowaniu o zniesienie współwłasności nieruchomości pozwany nie podniósł zarzutu, iż wartość nieruchomości należy pomniejszyć o zobowiązanie wobec powoda na wypadek wygaśnięcia dzierżawy.

Odnosząc się do żądania wydania pulpitu Sąd uznał za niesporne, że Policja zabezpieczając w toku procesu rzeczy objęte żądaniem a następnie wydając je powodowi, zabezpieczyła i wydała powodowi pulpit sterowniczy będący własnością pozwanego, który wciąż pozostaje w posiadaniu pulpitu tej samej marki będącego własnością powoda. Na podstawie art. 222 § 1 K.c. strony wzajemnie są zobowiązane do wydania sobie pulpitu. Uwzględniając zarzut pozwanego powstrzymania się z wydaniem do czasu zaofiarowania mu przez powoda pulpitu pozwanego sąd zastosował art. 488 § 2 K.c. per analogiam.

Jakom podstawę umorzenia postępowania w zakresie żądania wyposażenia stacji Sąd Okręgowy powołał art. 355 k.p.c. powołując się na cofnięcie żądania. Jako podstawę orzeczenia o kosztach Sąd powołał art. 100k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony.

Strona powodowa w swej apelacji zaskarżyła wyrok w pkt I w części zastrzeżenia warunku oraz w zakresie pkt II, III, VII i VII żądając zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa w całości ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Strona powodowa zarzuciła :

1. naruszenie art. 488 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pomiędzy powodem a pozwanym istnieje zobowiązanie z umów wzajemnych (świadczenia wzajemne), polegające po stronie Powoda na obowiązku świadczenia polegającego na wystawieniu faktury VAT, w związku z którym pozwany może skutecznie powstrzymać się z zapłatą kwot należnych Powodowi do momentu wystawienia takiej faktury, podczas gdy powstałe roszczenie nie jest oparte na odpowiedzialności kontraktowej lecz na odpowiedzialności deliktowej więc norma wynikająca z art. 488 § 2 KC nie znajdzie zastosowania, a rzekomy obowiązek wystawienia faktury VAT nie jest świadczeniem cywilnoprawnym lecz co najwyżej obowiązkiem publicznoprawnym, którego ewentualne niewykonanie może wywoływać negatywne konsekwencje w sferze prawa podatkowego, a nie cywilnoprawnego (w tym zwłaszcza nie może warunkować wymagalność świadczenia odszkodowawczego).

2. naruszenie art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (dalej: VAT) poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż bezprawne przejęcie przez Pozwanego składników majątkowych przedsiębiorstwa Powoda stanowi przeniesienie z mocy prawa własności towarów w zamian za odszkodowanie oraz wadliwe wywiedzenie z powyższej normy obowiązku Powoda do wystawienia faktury VAT na rzecz Pozwanego, obejmującej sprzedaż paliwa i to obowiązku o charakterze uprzednim w stosunku do zapłaty odszkodowania, którego domaga się Powód w niniejszym postępowaniu, podczas gdy nie doszło do nabycia towarów (paliw) w zamian za odszkodowanie, lecz powód domaga się odszkodowania za pozbawienie prawa własności,

3) naruszenie art. 405 k.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że roszczenie powoda oparte jest na bezpodstawnym wzbogaceniu pozwanego o wartość przywłaszczonych paliw, podczas gdy roszczenie opiera się na art. 415 k.c. i jest roszczeniem odszkodowawczym. W piśmie z dnia 30 czerwca 2014 r. doszło bowiem do modyfikacji żądania i zamiast wydania powód domagał się odszkodowania,

4) naruszenie art. 415 k.c. w zw. z art. 361§2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że odpowiedzialność pozwanego ograniczona jest jedynie do ceny hurtowej nabycia paliwa przez powoda bez uwzględnienia utraconego zysku jaki powód mógł osiągnąć dokonując sprzedaży po cenach detalicznych i obowiązującą od niego marżę,

5) naruszenie art. 48 w zw. z art. 47 § 2 k.c. poprzez ich wadliwą wykładnię i przyjęcie, iż dystrybutory paliw, zbiorniki podziemne na paliwo, 2 zbiorniki naziemne na gaz propan - butan (...), przewody łączące zbiorniki z dystrybutorami, oddzielacz olejów i benzyny, kompresor hydrofor, oczyszczalnia ścieków i szambo stanowią części składowe gruntu, które nie mogą być od niego odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego, podczas gdy ruchomości te stanowią urządzenia opisane w art. 49 KC i jako własność Powoda winny mu one zostać wydane w naturze.

Ponadto strona powodowa zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.

6. naruszenie art. 321 § 1 w zw. z art. 187 § 1 pkt. 1 k.p.c. (poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na wyrokowaniu przez Sąd I instancji ponad żądanie pozwu zmodyfikowane pismem z dnia 30 stycznia 2014 r. tj. orzeczenie obok obowiązku zapłaty na rzecz Powoda odszkodowania obowiązku wystawienia na rzecz Pozwanego faktury VAT zgodnie z pkt. I skarżonego orzeczenia podczas gdy wystawienie takiej faktury nie było objęte żądaniem pozwu, ani też Pozwany nie wytoczył wobec Powoda powództwa wzajemnego w tym zakresie.

7. naruszenie art. 328§2 w zw. z art. 233§1 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia na jakiej podstawie Sąd I instancji ustalił, iż przedstawione przez Powoda dowody załączone do pisma z dnia 30 stycznia 2014 r. w postaci:

- wydruku z programu komputerowego „(...)Raport sprzedaży w cenach zakupu (wg. towaru, towary wybrane) —(...)

- wyciągu z dokumentów księgowych powoda: wydruk z programu C. (...) za okres od 01.01.2013 do 1.06.2013, wydruk z programu finansowo — księgowego(...), „Podsumowanie obrotów konta nr(...)- (...)” za rok 2013, tabeli z wyliczeniem wpływów i rozchodów paliwa za czerwiec 2013 r.

-kopii paragonów fiskalnych wystawionych przez Powoda w dniu 19 i 20 czerwca 2013r. są miarodajne dla wyliczenia ilości paliwa znajdującego się w dniu 20 czerwca 2013r. w zbiornikach stacji paliw położonej przy ul. (...) w K. i przyjął do ustalenia ilości paliwa pomiar wykonany przez przedstawicieli stron w dniu bezprawnego przejęcia stacji paliw przez Pozwanego i tabelę do przeliczania wysokości poziomu paliwa na jego objętość, w sytuacji gdy tak dokonany pomiar wykonywany był w sytuacji przymusowej i nagłej, co w powiązaniu z faktem, iż zbiorniki nie są regularnymi bryłami i mają zmienną objętość powodowało, iż tak dokonany pomiar charakteryzował się znacznym marginesem błędów, podczas gdy dane wynikające z dokumentów księgowych powoda nie były już obarczone tym błędem,

8) naruszenie art. 328§2 w zw. z art. 233§1 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia na jakiej podstawie Sąd I instancji ustalił, iż przedstawione przez Powoda dowody załączone do pisma z dnia 30 stycznia 2014 r. w postaci:

- wydruku z programu komputerowego „Magazyn nr (...). Raport sprzedaży w cenach zakupu (wg. towaru, towary wybrane) – (...)”

- wyciągu z dokumentów księgowych powoda: wydruk z programu C. (...) za okres od 01.01.2013 do 1.06.2013, wydruk z programu (...) „Podsumowanie obrotów konta nr (...)– (...)” za rok 2013, tabeli z wyliczeniem wpływów i rozchodów paliwa za czerwiec 2013 r.

-kopii paragonów fiskalnych wystawionych przez Powoda w dniu 19 i 20 czerwca 2013 r. nie są miarodajne dla wyliczenia wartości odszkodowania należnego Powodowi w zamian za odebrane mu nieprawnie przez Pozwanego paliwo i przyjął do ustalenia jego wartości faktury wystawione przez (...) [k. 169, 174, 176, 181, 186], które to faktury obejmują jedynie wartość nabywczą paliwa po jego cenach hurtowych, nie obejmują zaś marży Powoda, która wynikała z paragonów fiskalnych z dnia 19 i 20 czerwca 2013 r., i w konsekwencji nie obrazują jego wartości zbywczej po cenach detalicznych, co spowodowało, że ustalona przez Sąd I instancji kwota należna Powodowi zawiera jedynie *damnum emergens*, a nie zawiera *lucrum cessans*, których zasądzenia domagał się Powód.

9) naruszenie art. 100 k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż Powód wygrał sprawę w 80%, podczas gdy Powód wygrał sprawę w 93,9 %, co spowodowało, iż Sąd I instancji zasądził na rzecz Powoda tytułem kosztów postępowania kwotę 7 920 zł zamiast koty co najmniej 10 141,00 zł.

10) naruszenie art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (dalej: ustawa o kosztach) poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu iż Powódka winna partycypować w kosztach sądowych, pomimo zwolnienia od ponoszenia tych kosztów w całości postanowieniem Sądu I instancji.

Pozwany w swej apelacji zaskarżył wyrok w pkt I, IV, VII i IX zarzucając:

1. Naruszenie prawa procesowego a to art. art. 207 § 6 k.p.c. oraz art. 217 § 2 k.p.c.

poprzez pominięcie podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia wierzytelności przysługującej Pozwanemu wobec Powoda pomimo tego, że uwzględnienie zarzutu potrącenia nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy,

a strona powodowa nie zgłosiła ich wcześniej bez swojej winy i w konsekwencji przyjęcia, iż zasadne jest uwzględnienie powództwa w zaskarżonej części, w sytuacji gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do odmiennego wniosku.

2. Naruszenie prawa procesowego a to art. 207§3 k.p.c. poprzez brak jego zastosowania i nie zezwolenie pozwanej na złożenie pisma procesowego , pomimo konieczności zajęcia stanowiska w związku ze zmianą żądania pozwu.

3. Naruszenie prawa procesowego tj. art. 321 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu i oparcie rozstrzygnięcia o podstawę prawną żądania nie zgłoszoną w pozwie, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia art. 414 k c.

4. Naruszenie prawa procesowego tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez lakoniczne uzasadnienie wyroku, którego treść uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia, nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i całkowitym nie odniesieniu się do zgromadzonego materiału dowodowego, a także nie wyjaśnienie podstawy ustalenia wartości urządzeń.

5. Naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego i braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcia, iż zasadne jest uwzględnienie powództwa w zaskarżonej części, w sytuacji gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do odmiennego wniosku.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa także w zakresie zasądającym od Pozwanego na rzecz Powoda zapłatę kwoty w łącznej wysokości, 328.673,00 zł, a także zasądzenie od Powoda na rzecz Powoda kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów postępowania apelacyjnego.

Ponadto pozwany na podstawie art. 381 k.p.c. wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z oświadczenia pozwanego M. K. o potrąceniu wierzytelności wobec strony powodowej wraz z dowodem nadania na okoliczność umorzenia wzajemnych zobowiązań.

W uzupełnieniu apelacji pozwany zarzucił także:

1) naruszenie prawa materialnego a to art. 415 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie albowiem działania pozwanego nie stanowiły czynu niedozwolonego lecz jedynie działanie w celu przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Pozwany zarzucił także naruszenie art. 405 k.c. i art. 415 k.c. poprzez ich równoczesne zastosowanie, podczas gdy normy te nie pozostają ze sobą w zbiegu, co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego zasądzenia od pozwanego kwoty równowartości pozostawionego paliwa według cen z dnia jego przejścia nie zaś z dnia wyrokowania,

2. Błędne ustalenie stanu faktycznego poprzez :

a) przyjęcie, że pozwany przejął należącą do niego stację benzynową z zaskoczenia, bez wyznaczenia powodowi terminu do zakończenia działalności, podczas gdy pozwany kilkakrotnie wzywał powodową spółkę do zwrotu nieruchomości wyznaczając jej dodatkowe terminy do dokonania tej czynności,

b) ustalenie, że ilości oleju opałowego pozostawionego przez powoda na stacji benzynowej wynosiła 1100 litrów, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż powód pozostawił w zbiornikach jedynie 300 litrów oleju opałowego,

c) przyjęcie, że pozwany winien zapłacić za pozostawione przez powoda paliwo zgodnie z cenami na dzień przejścia stacji, nie zaś zgodnie z cenami paliw na dzień wyrokowania, podczas gdy pozwany od dnia przejścia stacji nie stawiał powodowi żadnych trudności co do odbioru paliwa i strona powodowa mimo obiektywnej możliwości tego paliwa nie odebrała we wcześniejszym terminie,

d) naruszenie art. 321 §.1 k.p.c. przez wydanie przez Sąd orzeczenia ponad żądanie pozwu i zasądzenie kwoty 93096zł tytułem zwrotu nakładów, w sytuacji gdy roszczenie to nie zostało zgłoszone a powód wnosił jedynie o zapłatę wartości rzeczy ale jedynie w przypadku zużycia, pogorszenia lub utraty którejkolwiek z wymienionych rzeczy, które to zdarzenia nie miały miejsca,

e) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez nie wskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których sąd oparł swoje orzeczenie jak również dowodów, którym odmówił mocy dowodowej, oraz niewskazanie podstawy prawnej

zapadłego rozstrzygnięcia, z wyjątkiem powołania się na normę ogólną zasad współżycia społecznego oraz zasadę interpretacji oświadczeń woli, co uniemożliwia pozwanemu obronę, a także czyni niemożliwym przeprowadzenie prawidłowej kontroli instancyjnej zapadłego wyroku.

f) naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z 6 k.c. i art 235 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd pierwszej instancji dowolnej oceny dowodów i zasądzenie na rzecz powoda kwoty 93096zł tytułem zwrotu wartości urządzeń stacji paliw w oparciu jedynie o twierdzenia powoda, podczas gdy z treści dołączonej umowy z dnia 23 marca 2007r. powód zapłacił za nie 28000zł. G) błąd w ustaleniach faktycznych, tj ustalenie, że pozwany nie zakwestionował wartości urządzeń stacji paliw wskazanych w piśmie z dnia 4 listopada 2013r. podczas gdy pozwany w odpowiedzi na pozew wskazał, że zaprzecza twierdzeniom, którym wyraźnie nie przyznał, zaś w aktach znajdowała się umowa wskazująca inną wartość urządzeń,

Dodatkowo pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego to jest:

a) art. 58 k.c. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, iż umowa sprzedaży przedsiębiorstwa z dnia 23 marca 2007 r., w zakresie sprzedaży powodowi rzeczy wskazanych w pkt. 1 ust. C. pozwu tj. rzeczy trwale związanych z gruntem była umową ważną, podczas gdy na mocy art. 58 k.c. umowa sprzeczna z prawem, w tym z normą art. 47 i 48 k.c., lub zawarta w celu obejścia ustawy, jest z mocy prawa umową nieważną,

b) art. 65 par. 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, tj. przyjęcie, że norma ta uzasadnia możliwość konwalidowania nieważnej umowy sprzedaży rzeczy związanych na trwale z gruntem, na inny stosunek prawny, podczas gdy ze stanu faktycznego niniejszej sprawy wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że zamiarem obu stron zawierających umowę z dnia 23 marca 2007 r. było przeniesienie na powoda własności urządzeń stacji paliw, które to nie nastąpiło ze względu na prawną niemożliwość dokonania tej czynności, nie zaś na błędnie określony zamiar stron.

c) w zakresie pkt. VII i IX zaskarżonego wyroku.

Błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę wydanego postanowienia o

kosztach postępowania tj. nie wzięcie pod uwagę okoliczności wskazujących na fakt.

iż pozwany nie dał powodowi powodu do wytoczenia przeciwko niemu powództwa i

i był skłonny wydać powodowi należące do niego przedmioty zarówno przed wytoczeniem powództwa jak i w trakcie oraz poprzez nieuwzględnienie, że znaczna część żądań została oddalona co winno zgodnie z art. 100k.p.c. skutkować nałożeniem na stronę powodową obowiązku uiszczenia kosztów.

Rozpoznając obie apelacje Sąd Okręgowy uznał za własne ustalenia co do wzajemnych relacji stron i przebiegu zdarzeń z wyłączeniem spornej ilości i wartości paliwa. Sąd apelacyjny uznaje za zasadny zarzut nierozpoznania istoty sprawy w zakresie odszkodowania uznając dodatkowo zasadność podniesionego przez obie strony zarzutu naruszenia art. 328§2 k.p.c. Sąd Okręgowy rozpoznał żądanie powołując przede wszystkim na art. 405 k.c. a tylko ubocznie powołał art. 415 k.c., w sytuacji gdy na skutek modyfikacji żądania winien był rozstrzygnąć żądanie odszkodowania przy rozważeniu wszystkich przesłanek odpowiedzialności deliktowej. Tego nie uczynił co uzasadnia uchylenie zaskarżonego orzeczenia w tej części. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy winien uwzględnić, że dotąd poczynione ustalenia wskazują jednoznacznie na swoiste dokonanie zajazdu i bezprawne wyrzucie z posiadania nieruchomości co stanowi zawinione działanie sprzeczne z porządkiem prawnym. Podnoszona przez powoda okoliczność, że stosunek dzierżawy się zakończył i strona powodowa winna była zwrócić przedmiot dzierżawy nie zwalnia powoda od odpowiedzialności tym bardziej, że nie dysponował on tytułem wykonawczym przeciwko stronie powodowej a jedynie przeciwko drugiemu współwłaścicielowi (spółce dla której strona powodowa jest spółką zależną). Ewentualna zmowa strony powodowej ze spółką matką celem utrudnienia wykonania powodowi postanowienia o zniesieniu współwłasności mogłaby być rozważana w kategoriach przyczynienia jednakże nie uchyla winy pozwanego. Strona powodowa może więc dochodzić roszczeń za skutki tego działania na podstawie art. 415k.c. Skutkiem wyrzucia strony powodowej ze stacji paliw przez powoda było utracenie posiadania nieruchomości i ruchomości nie stanowiących części składowych co jednak nie jest równoznaczne z utratą własności ruchomości nie stanowiących części składowych nieruchomości. Strona powodowa mogła żądać przywrócenia posiadania. Jeżeli zaś uznała, że nie zamierza kontynuować tego posiadania mogła żądać wydania rzeczy nie stanowiących własności pozwanego. Dotyczy to także paliwa. Paliwa płynne jako postać energii są również przedmiotem praw rzeczowych. Strona powodowa mogła więc na podstawie przepisów prawa rzeczowego żądać wydania paliwa także po wlaniu tam paliwa pozwanego skoro możliwe było odłączenie ze zbiorników zmieszanego jednorodnego paliwa a więc możliwe było odpompowanie. Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Sąd Okręgowy nie rozważał typowości następstw działania pozwanego. Sąd Apelacyjny uznaje jednak, że skoro strona powodowa nie posiadała możliwości odebrania i zagospodarowania paliwa i mogła go sprzedawać jedynie na stacji znajdującej się na nieruchomości pozwanego a ten nie posiadając

orzeczenia nakazującego usunięcia rzeczy(energii) dzierżawcy po zakończeniu dzierżawy , przystąpił do sprzedaży a następnie sprzedał całe paliwo, to strona powodowa może żądać także naprawienia szkody jaka powstała na skutek przejęcia paliwa przez pozwanego bez podstawy prawnej i jego utraty na rzecz pozwanego. Sąd winien jednak był rozważyć postaci szkody w kontekście art. 361§2k.c. a więc nie tylko w zakresie straty, które poszkodowany poniósł, lecz także korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Uwzględnić przy tym należało zasadę compensatio lucri cum damno albowiem każda działalność nastawiona na zysk generuje także koszty. Kwestii utraconego zysku Sąd w ogóle nie rozważał a uzasadnienie w zakresie rzeczywistej straty nie odpowiada wymogom z art. 328§2 k.p.c. i nie zawiera w zasadzie żadnej oceny dowodów. Sąd pierwszej instancji nie wskazał dlaczego dowody zaofiarowane przez stronę powodową są nieodpowiednie dla oceny ilości paliw na stacji. Dokumenty zakupu i odbioru towarów w połączeniu z dokumentami sprzedaży stanowią podstawę do oceny tytułu własności strony powodowej. Dokumenty te mogą stanowić podstawę weryfikacji ilości paliwa pozostawionego w przypadku wykazania, że paliwo odebrane w całości zasililo zbiorniki przy jednoczesnym założeniu braku jakichkolwiek strat typowych dla dystrybucji paliw np. z uwagi na temperaturę . Wymagałoby to oceny stanu początkowego i całościowego faktycznego obrotu paliwami łącznie ze stanami magazynowymi. Jeżeli Sąd uznawał, że dokumenty przedłożone przez stronę powodową nie są wystarczające dla potwierdzenia ilości paliwa w zbiornikach (czemu nie dał żadnego wyrazu) a jedynie są dowodem na sposób rozliczania i księgowania sprzedawanych paliw, to winien wskazać dlaczego inne dowody są bardziej przekonujące. Sąd nie odniósł się w ogóle do zeznań świadka N. , który określał ilość paliwa w zbiornikach. Sąd Okręgowy dość niekonsekwentnie wyliczył wielkość benzyny bezołowiowej 95 na podstawie oceny protokołu podpisanego przez przedstawiciela strony powodowej a następnie wskazując na niedostateczne informacje co do wielkości zbiorników zakwestionował walor dowodowy tego protokołu i w odniesieniu do pozostałych paliw oparł się w zasadzie na twierdzeniach pozwanego, które nota bene w odniesieniu do oleju opałowego były inne niż przyjęte przez Sąd Okręgowy. Sąd apelacyjny nie kwestionuje, że w sytuacji braku pełnej dokumentacji księgowej może być uznany za miarodajny protokół sporządzony w dniu przejęcia stacji. Poziom paliwa w zbiornikach stwierdzony w protokole potwierdzał bowiem także przedstawiciel strony powodowej. Z zeznań prokurenta oraz R. N. wynika , że to R. N. został wyznaczony do zmierzenia ilości paliwa. Fakt pośpiechu nie prowadzi do przyjęcia domniemania faktycznego, że ten podział nie był dokładny. Z zeznań świadków wynika , że badanie ilości paliwa poziomomierzem było typowe na stacji przy ul. (...) w K. prowadzonej przez stronę powodową. Odniesienie tego poziomu do wielkości zbiornika winno dać obiektywną wielkość ilości paliwa. Wielkość zbiorników budzi jednak wątpliwości. Powoływane przez stronę powodową protokoły z 1992r. nie muszą dotyczyć zbiorników obecnie znajdujących się na gruncie tym bardziej, że z treści opinii biegłego wydanej w sprawie o zniesienie współwłasności (k-971) wynika, że 3 zbiorniki są pojemności 27m³ (a więc 27000l) a pięć 65m³. Zasady procesowe w tym art. 232 k.p.c. nie uchylają jednak możliwości skorzystania dowodu z opinii biegłego także w tym postępowaniu tym bardziej, że dowody zakupu paliwa nie uwzględniają zjawiska kurczliwości paliwa przy spadku temperatury. Kontradykcyjność nie wyłącza możliwości dopuszczenia dowodu z urzędu, nawet jeżeli strona jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., IV CSK 330/11, z dnia 27 kwietnia 2012r., V CSK 202/11nie publ., z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 422/12, nie publ. i z dnia 11 grudnia 2014r. sygn. akt IV CA 1/14 nie publ.). Dowód ten może być także przydatny dla określenia zysku możliwego do uzyskania tym bardziej, że różnica pomiędzy cenę detaliczną a ceną hurtową nie musi odpowiadać zyskowi w tym przypadku, skoro nie wiadomo czy strona powodowa w tym czasie ponosiła identyczne kosztów działalności przedsiębiorstwa jak w przypadku prowadzenia dalszej sprzedaży.

Jak więc wyżej wskazano Sąd Okręgowy uchylił się od zbadania materialnej podstawy żądania odszkodowawczego z art. 415k.c., który co słusznie zarzuca strona powodowa, nie pozostaje w zbiegu z art. 405 k.c..

Niezależnie od tego Sąd pierwszej instancji wadliwie pominął podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia. Zasadnie pozwany podniósł zarzut naruszenia art. 217§1-3 k.c. Zasadą jest możliwość powoływania okoliczności i dowodów aż do zamknięcia rozprawy. Pismo z dnia 17 marca 2014r. nie było złożone dla przewłoki, skoro potrącenie stanowi adekwatny środek obrony w procesie a oświadczenie powoływało się wzajemne roszczenie z tytułu bezumownego korzystania z gruntu w sytuacji, gdy z innych dowodów wynikało, że pozwany jest wyłącznym właścicielem nieruchomości, który jeszcze będąc współwłaścicielem nie wyrażał zgody na przedłużenie dzierżawy. Stanowisko pozwanego opierało się na dokumencie z dnia 7 marca 2014r. i jako takie nie mogło doprowadzić

do przewłoki postępowania, które nadal się toczyło a jako opierające się na oświadczeniu z dnia 7 marca 2014r. i doręczeniu go stronie powodowej nie mogło być złożone wcześniej. Pozwany powoływał się na oświadczenie wywołujące skutki materialno prawne a więc na zarzucie wygaśnięcia wierzytelności strony powodowej a te ewentualne materialnoprawne skutki potrącenia również winien ocenić Sąd Okręgowy czego nie uczynił. Stanowi to również nierozpoznanie istoty sprawy (por. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2013 sygn. I CZ 7/13 LEX nr 1318327). Powyższe uzasadniało uchylenie zaskarżonego wyroku w punkcie I i II na podstawie art. 386§4 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu Sąd winien dokonać oceny skutków orzeczeń wydanych z udziałem stron w przedmiocie żądania z tytułu bezumownego korzystania nieruchomości. Sąd Apelacyjny zwraca bowiem uwagę , że wyrokiem z dnia 2 października 2009r. sygn.. akt I C 1034/07 Sąd Rejonowy dla K.oddalił powództwo M. K. przeciwko (...) Sp. z o.o. w K. (obecnie w W.) ustalając, że współwłaściciele wydzierżawili (...) spółce Jawnej (...). Umowa ta była skuteczna i została przedłużona do 1 listopada 2012r. Umowa ta została nieskutecznie wypowiedziana przez M. K. . Posiadanie strony pozwanej ma charakter zależny i powód nie może domagać się wydania , umowa nie została rozwiązana a strona pozwana posiada tytuł do nieruchomości. Wyrokiem z dnia 30 marca 2010r. sygn.. akt II Ca 75/10 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił apelację M. K. uznając , że niezależnie od tego czy czynność wydzierżawienia stanowiła zwykły zarząd czy też stanowiła czynność przekraczającą zwykły zarząd, to nie doszło do skutecznego wypowiedzenia. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 października 2005 r. I CK 217/05 (nie publ.) stwierdził, że jeżeli powództwo zostało oddalone i treść rozstrzygnięcia nie wynika z samej sentencji, należy sięgnąć do uzasadnienia celem ustalenia treści rozstrzygnięcia a tym samym granic powagi rzeczy osądzonej. Potwierdził to też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2015 r. IV CSK 434/14 LEX nr 1711698.

Ponadto wyrokiem z dnia 18 czerwca 2014r. sygn. akt I C 559/13/K Sąd Rejonowy dla K.oddalił powództwo M. K. przeciwko (...) Spółce z o.o. w W. o zapłatę za bezumowne korzystanie z działek (...) (...)za listopad 2012r. , przy uznaniu, że kolejne przedłużenie umowy dzierżawy w dniu 17 lipca 2012r. przez. (...) Sp. z o.o. do dnia 14 lipca 2013r. było skuteczne i stanowiło czynność nieprzekraczającą zakresu zwykłego zarządu(k-1015). Według niezakwestionowanych twierdzeń pozwanego orzeczenie to jednak zostało zmienione i powództwo zostało uwzględnione przy przyjęciu, że przedłużenie umowy było nieskuteczne. Orzeczenie to dotyczy okresu po 1 listopada 2012r. Skutków wydania tych rozstrzygnięć wiążących strony nie można pominąć. Sąd winien także uwzględnić, że nie było podstaw do przyjęcia wzajemności świadczenia w postaci wystawienia faktury i zarzut powoda naruszenia art. 488k.c. jest zasadny.

Nierozpoznanie zarzutu potrącenia nie stanowi natomiast przeszkody do rozpoznania apelacji w części dotyczącej żądania wydania urządzeń i zgłoszonego żądania ewentualnego zapłaty ich wartości.

Niezasadnie strona powodowa kwestionuje pkt III zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny nie kwestionuje przy tym , że zgodnie z art. 49 k.c. urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa. W tym przepisie jednak chodzi o urządzenia przesyłowe , które są złączone z siecią zewnętrzną. W momencie połączenia urządzeń znajdujących się na gruncie z siecią zewnętrzną następuje zerwanie z zasadą superficies solo cedit. Tymczasem dystrybutory i zbiorniki (z wyłączeniem kanalizacji opadowej połączonej z urządzeniami przesyłowymi przedsiębiorstwa wod.i kan. , która nie należy do powoda) połączone są w sieć zamkniętą na terenie nieruchomości strony powodowej i stanowią element stacji benzynowej jako całości. Wyłączenie zasady superficies solo cedit nie obejmuje samej instalacji wewnętrznej sieci odbiorcy. Ta ostatnia stanowi część składową nieruchomości, z którą jest trwale związana (por. uchwałę TK z dnia 4 grudnia 1991 r., W4/91, OTK 1991, nr 1, poz. 22. 16 i wyrok TK z dnia 7 listopada 2006 r.SK 42/05 OTK-A 2006/10/148). Z uwagi więc na brak połączenia z jakąkolwiek siecią przesyłową zewnętrzną należącą do właściciela przedsiębiorstwa przesyłowego , treść art. 49 k.c. nie jest tu decydująca. O tym czy ruchomości wskazane w pkt III wyroku stanowią część składową decyduje więc przepisy art. 47§1 i 2 k.c. Co do zasady przedmioty połączone z rzeczą tylko dla przemijającego użytku nie stanowią jej części składowych. Niewątpliwie zbiorniki połączone na czas celowego wykorzystania nieruchomości jako stacji benzynowej. Ten stan jednak został utrwalony. Jak wyżej wskazano zbiorniki i dystrybutory zostały połączone ze sobą. Całość tej sieci zamykającej się w granicach nieruchomości wraz z budynkami stanowi całość gospodarczą tj.

stację benzynową. Funkcją zbiornika paliwa na stacji paliw jest przechowywanie i kierowanie paliwa do detalicznego nabywcy. Dystrybutor służy dozowaniu i odmierzeniu tak kierowanego paliwa do pojazdów nabywców. Zbiornik i dystrybutor stanowią więc techniczną oraz funkcjonalną całość i jedność z pozostałymi elementami stacji. Zarówno więc fizyczne połączenie z gruntem jak i funkcjonalne połączenie z całością a więc także z budynkami stacji decydują o uznaniu tych urządzeń za część składową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2004r. II CK 359/03 LEX nr 146060). Ten sposób organizacji i funkcjonalnego połączenia wraz z budynkami w stacje benzynową przemawia za przyjęciem trwałości połączenia tym bardziej, że w sprawie o zniesienie współwłasności uznano niepodzielność nieruchomości właśnie z uwagi na kompleksowe wykorzystania jej jako stacji benzynowej (k-895). Oznacza to, że oderwanie części elementów nastąpi z istotną zmianą całości co przemawia za przyjęciem, że mamy do czynienia z częścią składową o jakiej mowa w art. 47§2 k.c.

Powód nie może więc żądać wydania tym bardziej jeżeli właściciel wyraził wolę ich zatrzymania. Orzeczenie określone w pkt III było więc prawidłowe. Apelację strony powodowej oddalono w tej części na podstawie art. 385 k.p.c.

Automatycznie elementy urządzeń stacji nie mogły być przedmiotem odrębnego obrotu od gruntu (art. 47§1 k.c.) a osoba która poniosła koszty nabycia tych urządzeń i połączenia ma roszczenie o rozliczenie nakładów (poza współwłaścicielem, który utracił taką możliwość). Nie będzie tu podstawą rozliczenia art. 415 k.c. czy art. 405 k.c. lecz albo przepisy dotyczące stosunku w oparciu o który dokonywano nakładów albo ewentualnie przepisy o roszczeniach pomiędzy posiadaczem a właścicielem. Rację ma pozwany, że Sąd nie mógł dokonać rozliczenia pomiędzy stronami z tytułu nakładów, skoro żądanie zapłaty powiązane było tylko ze zbyciem, utratą lub uszkodzeniem rzeczy które były przedmiotem żądania wydania a więc roszczenie ewentualne dotyczyło tylko zapłaty surogatu ruchomości, których dotyczyło żądanie wydania oparte na art. 222§1 k.c. (k10). Ani fakt poniesienia nakładów ani wartość nakładów a tym bardziej i wartość ulepszeń nie wynika z faktów przytoczonych przez powoda, nie powoływano też danych kiedy doszło do połączenia urządzeń z gruntem. Okoliczność wpływająca z pozwu, że ruchomości te przyjęto na środki trwale przedsiębiorstwa nabytego przez stronę powodową nie jest wystarczająca dla rozpoznania żądania rozliczenia nakładów. Takie roszczenie o zwrot nakładów nie było objęte pozwem. Z umowy spółki jawnej (k-956) wynika, że niektóre zbiorniki stanowiły element wkładów do spółki. Zbiorniki te następnie połączono w jedną całość z urządzeniami stacji i stanowią one część składową gruntu co oznacza, że strona powodowa nie nabyła ich własności na podstawie art. 55¹ pkt 2 k.c. i art. 55² k.c. Strona powodowa nabywając przedsiębiorstwo prowadzące stację benzynową mogła nabyć natomiast prawa wynikające z dzierżawy lub z innych stosunków do korzystania z nieruchomości i ruchomości a więc także roszczenie o zwrot nakładów zakładając, że nie nastąpiło wcześniej rozliczenie i tej kwestii nie dotyczyło stwierdzenie wspólników o ostatecznych rozliczeniach pomiędzy wspólnikami a spółką zawarte w uchwale likwidacyjnej. W ramach przedsiębiorstwa wspólników spółki cywilnej urządzenia zostały połączone z gruntem najprawdopodobniej w czasie jej trwania lub po przekształcenia w spółkę jawną która prowadziła stację i dzierżawiła grunt (okresowo bezpłatnie użytkowała k-117). Poprzez połączenie z gruntem urządzenia te mogły stanowić nakład na nieruchomość a strona powodowa nabywając przedsiębiorstwo spółki i przejmując dzierżawę mogła co najwyżej nabyć roszczenie o zwrot tych nakładów. Podstawą rozliczenia może tu być art. 676 k.c. w zw. z art. 694 k.c. (por. uchwałę SN z dnia 30 września 2005 r., III CZP 50/05) a jeżeli połączenie z gruntem nastąpiło w okresie w którym strony umowy dzierżawy uznały, że łączył je stosunek użytkowania (vide §1 aneksu z dnia 7 lutego 2007r. do umowy dzierżawy z dnia 1 lipca 1999r.) to podstawą rozliczeń stanowić mógł art. 753§2 k.c. w zw. z art. 260§2 k.c. Jeżeli do połączenia z gruntem urządzeń doszło w okresie dzierżawy to nawet gdyby przyjąć, że nakłady miały charakter ulepszający to nie wartość rzeczy lecz wartość ulepszenia stanowi podstawą rozliczeń a ta nie była powoływana w pozwie.

Takiego rozliczenia nakładów strona powodowa w pozwie nie żądała. Powód nadal dochodzi wydania urządzeń na podstawie przepisów o ochronie własności ewentualnie zapłaty surogatu a nie zapłaty ulepszeń, których właściciel wyraził wolę zatrzymania czy też rozliczenia z innego stosunku. Podstawą roszczenia nie mogły być w takiej sytuacji ani przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu ani też o odszkodowaniu lecz przepisy które regulowały ponoszenie nakładów. Uwzględniono więc w tej części apelację pozwanego zmieniając pkt IV zaskarżonego orzeczenia i oddalając w tej części powództwo na podstawie art. 386§1 k.c., niezależnie od zasadności jego zarzutu o braku wykazania wartości

tych nakładów i braku podstaw do uznania niesporności ich wartości. Tylko więc na marginesie należy zwrócić uwagę , że przy zastosowaniu przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu nie można było pominąć kwoty jaką strona powodowa zapłaciła nabywając przedsiębiorstwo, konsekwencji wzbogacenia spółki jawnej a przede wszystkim nie można było pominąć wielkości spłaty dokonanej przez pozwanego na rzecz pozostałych współwłaścicieli skoro wartość ulepszeń powiększyła wartość nieruchomości przyjętej dla wyliczenia tych spłat a to zmniejszyło ewentualne wzbogacenie pozwanego. Dodatkowo w ramach oceny roszczenia świetle zasad współżycia społecznego nie można było pominąć , że spłatę otrzymała spółka kontrolująca spółkę powodową.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji. Uchylając orzeczenie pozostawiono Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 §2 k.p.c.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Anna Kowacz–Braun SSA Sławomir Jamróg